

DOI: 10.15276/EJ.01.2022.3
DOI: 10.5281/zenodo.7072835
UDC: 005.95/96:004
JEL: M12, H12, J53, M15, M54

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА СМАРТИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВ

DIGITALIZATION AND SMARTIZATION AS THE MAIN TOOLS FOR RECOVERY OF BUSINESS ECONOMY

Natalia A. Dobrianska, DEcon, Professor
Odesa Polytechnic State University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-0826-8840
E-mail: semen-198@te.net.ua

Elvin P. Yangulov
Odesa Polytechnic State University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0001-8699-8673
Email: Yangulov.ua@gmail.com

Received 15.03.2022

Добрянська Н.А., Янгулов Е.П. Діджиталізація та смартизація як основні інструменти відновлення економіки підприємств. Оглядова стаття.

У статті проаналізовано об'ємний блок завдань, який доведеться виконувати підприємствам під час пандемії в умовах Web 3.0. Виявлено тенденції розвитку бізнесу в умовах діджиталізації та пандемії. Проаналізовано особливості та найефективніші шляхи до відновлення сталого розвитку країни та підприємств. Розкрито основні принципи та чинники найефективнішого управління державою в умовах сьогодення.

Ключові слова: новітні теорії економіки, діджиталізація, смартизація, сталий розвиток, web 3.0, економічні теорії

Dobrianska N.A., Yangulov E.P. Digitalization and smartization as the main tools for recovery of business economy. Review article.
The article analyzes the volume of tasks that companies will have to perform during a pandemic in Web 3.0. Trends of business development in the conditions of digitalization and pandemic are revealed. Features and the most effective ways to restore sustainable development of the country and enterprises are analyzed. The basic principles and factors of the most effective government in the current conditions are revealed.

Keywords: the latest theories of economics, digitalization, smartization, sustainable development, web 3.0, COVID-19

В сучасних соціально-економічних умовах тема новітніх теорій економіки в умовах діджиталізації та смартизації має досить високу актуальність. Економічний простір швидко змінюється, актуалізуються питання суті та форми інтеграції українських підприємств в нову епоху, використання можливостей та запобігання ризикам, які несе епоха Web 3.0. З одного боку, вітчизняні промислові підприємства можуть скористатися можливостями нового укладу, нівелювати існуючі недоліки господарювання і стати лідерами світового ринку. З іншого боку, турбулентність та ризиковість нового укладу вимагає нового безпекоорієнтованого управління цим процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретико-методологічним основам економіки в умовах діджиталізації та смартизації присвячені роботи Гриценко О.А. [1], Косинського В.І., Швець О.Ф. [11], Фридмен М. [3] та ін.

Метою статті є аналізування історичних реформ, впровадження новітніх стратегій які довелося впроваджувати в розвинених країнах світу, виявлення тенденцій розвитку управління підприємствами в умовах діджиталізації та пандемії, формування основних напрямів розробки новітніх теорій економіки в умовах діджиталізації, аналізування особливостей та найефективніших шляхів до відновлення конкурентоспроможності держави на світовому ринку в умовах діджиталізації та смартизації.

Виклад основного матеріалу дослідження

Нові теорії економіки – важливий предмет дослідження та актуальний, адже щороку з'являються нові теорії та дискусії, як будувати сучасний економічний простір. Сучасна економічна теорія – це результат накопичування знань різних історичних епох, кожна з яких збагачувала її своїми досягненнями та визначала власний предмет дослідження. Будь-який наступний крок у розвитку економічної теорії був неможливий без попереднього, бо без переосмислення знання минулого через нові економічні реалії неможливо створити нове знання про сучасний світ [1].

Маастрихтський договір 1992 р. створив Європейський Союз. Свого часу це була нова економічна ідея, над теорію якої дискутували і міркували найкращі науковці Франції, Німеччини, Італії, інших європейських країн. Союз був створений на основі Європейського економічного співтовариства та

націлений на регіональну інтеграцію. Це процес виробничої, економічної інтеграції держав, які повністю перебувають у Європі.

Економіка країн Європейського союзу розвивалася і з часом виникали інші потреби та модернізація Європейського Союзу, як торгового простору. Результатом взаємодії країн на міжурядовому рівні є різні аспекти життєдіяльності, яка впливає на появу загальних інститутів. У рамках інституційного підходу європейська інтеграція сприймається як процес трансформації національних практик взаємодії інститутів, що веде до створення особливої багаторівневої системи управління з безліччю центрів прийняття рішень. Комунікативний підхід трактує європейську інтеграцію як процес створення соціальних спільнот за допомогою ефективної взаємодії між їхніми членами у різних галузях. Внаслідок чого формується суспільство безпеки, у якому політичні чинники орієнтовані створення нового політичного центру.

Ще з ХХ ст. відбувалась помітна еволюція неокласичного спрямування економічної думки. Проте залишається основна ідея – свобода дії ринкового механізму задля досягнення економічної рівноваги. Що і взяв за основу Європейський Союз. Модифікація цих ідей полягала у визнанні ролі держави у забезпеченні економічної свободи. Особливого значення набули неокласичні теорії економічного зростання, які продовжували ідеї теорії граничної продуктивності капіталу Дж.Б. Кларка. Неокласичні моделі зростання виходять з того, що ринкова економіка внутрішньо стійка і має об'єктивні передумови для автоматичного відновлення тимчасової рівноваги [2].

В ХХ столітті запропонували декілька ключових моделей. Так, у моделі британського економіста Джеймса Едуарда Міда економіка тяжіє до стану рівноваги, тобто у ній усі основні економічні показники зростають стійкими темпами, рівними темпами зростанням робочої сили. Неокласичний напрямок включає: теорію неокласичного синтезу; модель загальної рівноваги Ерроу-Добре; теорію неможливості; теорію співвідношення факторів виробництва (теорія Хекшера-Оліна); теорію промислової організації. Віденська школа (Л. Мізес, Ф. Хайек) об'єднала принципи австрійської школи граничної корисності з англійською неокласичною теорією, що дозволило сконцентрувати увагу на аналізі умов та процесів конкуренції. Чиказька школа (Ф. Найт-Фрідмен) досліджує особливості недосконалої конкуренції, що змінює поведінку суб'єктів господарювання в умовах невизначеності, ризику інфляційних очікувань. Неокласичний синтез є узагальненою економічною концепцією, в якій поєднуються елементи концепції ціноутворення та розподілу доходів у межах неокласичного напрямку з положеннями теорії макроекономічної рівноваги та зростання національного доходу в межах кейнсіанського напрямку економічної теорії. Неокласичний напрямок сформувався наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., кейнсіанське – у 30-ті роки ХХ ст., а перші спроби неокласичного синтезу – у 50-ті. У той самий час від неокласиків була запозичена передусім концепція державного регулювання з допомогою кредитно-грошової політики, від кейнсіанства – теорія ефективного попиту та впливу держави, зокрема, за умов кризи. Найвідомішими представниками неокласичного синтезу є американські економісти Е. Хансен, П. Самуельсон, Дж. Хікс, яких вважають авторами теорії «доходів – витрат» як ортодоксальної версії кейнсіанської доктрини. Вирішення ключових проблем грошової та фінансової політики за допомогою категорій теорії доходу відроджує класичні ідеї та надає їм законної сили. Самуельсон спочатку був прихильником кейнсіанства, але поступово відходив від нього і намагався поєднати ці ідеї з неокласичним напрямком. Неокласичний синтез традиційно віддає перевагу ринковій економіці та механізмів саморегулювання, а тому основними поняттями залишаються капітал, вартість товару (але не в тому сенсі, що мав на увазі К. Маркс), прибуток та інші. При вирішенні проблеми розподілу національного доходу ця теорія дотримується концепції трьох факторів виробництва, за якою кожному фактору відповідає свій вид доходу. Що стосується кейнсіанської теорії, Самуельсон визнає необхідність державного регулювання економіки, яке має бути ефективне, стабільне та справедливе [1].

Економістів завжди цікавили питання оптимальних умов досягнення економічної ефективності без порушення принципу справедливості. Теорія неможливості К.-Дж. Ерроу побудована на концепції оптимального розміщення ресурсів в умовах, де кожна людина самостійно відповідає за своє благополуччя та оцінює його; благополуччя окремих людей неможливо зрівняти; суспільне благополуччя формується завдяки матеріальним досягненням окремих незалежних суб'єктів. Тому головний висновок такий: економічну політику можна побудувати лише з урахуванням досягнення ефективності, а не справедливості. У середині ХХ століття, в економічній науці на основі ідей неокласичної теорії, історичних та ліберальних поглядів народжується неоліберальна школа, орієнтована на тісний зв'язок між приватною власністю, громадянським правом, вільним ринком та матеріальним добробутом. Саме на це має впливати соціальна та політична політика держави. Ознаки, що розкривають суть неолібералізму, полягають у наступному: предметом дослідження стають не кількісні виміри результатів розвитку, а якісні проблеми зміни суспільних відносин; аналіз переміщується на макrorівень; проголошуються ідеї індивідуальної свободи на основі приватної власності та активне втручання держави у створення інституційного середовища для забезпечення конкуренції та умов отримання прибутку [5-6].

Історичними причинами розвитку неолібералізму стали боротьба ідею громадського договору як основи функціонування найрозвиненіших країн. Неолібералізм доводить, що криза, безробіття, проблема закону та порядку ставлять перед кожною людиною питання про їх межі претензій до держави (тобто що можна вимагати від держави). На передній план неолібералісти висувають конституційні проблеми, залишаючи за людиною свободу обрання траєкторії розвитку. Тому неоліберальний підхід поєднує

принципи ліберального ладу суспільства та держави із ліберальною економічною та зовнішньою політикою. Його прихильники відстоюють принцип саморегулювання господарства, вільного від надмірної регламентації та дотримуються традиційних положень: ринок є найбільш ефективною системою господарства, оскільки створює найкращі умови для економічного зростання; свобода суб'єктів економічної діяльності має пріоритетне значення; держава має забезпечити умови для конкуренції та здійснювати контроль за дотриманням цих умов. Сучасні неолібералісти мають загальну методологію дослідження. Лібералізм фокусує увагу на поведінці людей, які спрямовують свої зусилля на підвищення матеріального благополуччя, але без втручання у їхній внутрішній, духовний світ. Лібералізм лише підкреслює, що останнє будувється на необхідності максимально повного задоволення всіх бажань завдяки матеріальним речам. Якщо людина голодує, їй мало цікавить внутрішній світ, вона шукає умови свого задоволення від зовнішніх матеріальних благ. Тому соціально-економічна політика - це створення сприятливих умов для вирішення проблем безпечного розвитку країни та створення для людини можливостей самостійно вирішувати свої соціально-матеріальні потреби [2].

Монетаризм як теорія виникла у середині 50-х років ХХ ст. в США. Відповідно до цієї теорії грошова маса в обігу відіграє визначальну роль у формуванні економічної кон'юнктури та встановленні причинно-наслідкових зв'язків між зміною кількості грошей та величиною валового національного продукту. Його лідер – керівник школи чиказької політичної економії М. Фрідмена, виступає проти активного втручання держави в економіку і проти державних заходів стимулювання сукупного попиту. На його думку, державне регулювання економіки малоефективне через затримку між зміною фінансових показників та реальними факторами виробництва, тому його слід замінити автоматичним приростом грошової маси в обігу. Представники монетарної теорії економічного циклу кажуть, що грошова маса є визначальною умовою господарського механізму. Монетаристи висловлюють погляди представників великого капіталу, тому дуже негативно ставляться до соціальних програм держави та боротьби з безробіттям, оскільки останнє є інструментом подолання інфляції. Монетаристи доводять «природний рівень безробіття», а саме безробіття вважають добровільним явищем. Рецепти монетаристської школи значною мірою втілені у програмах Міжнародного валютного фонду, експерти якого вважають, що кредити МВФ спрощують вихід менш розвинених країні з глибокої економічної кризи, але не завжди враховують національну специфіку кожної з них, їхні історичні традиції та соціальні умови [3].

Нові теорії економіки – це теорії, яким трохи більше 5 років. Європейський Союз розвивається і змінюється як у правових, так і економічних теоріях. У Європейському Союзі з'явився політичний центр, який координує роботу учасників. Європейський Союз є лідером в економічних змінах та політичних реформах. Україна – це країна, яка хоче жити за сучасними демократичними та економічними принципами. Їй необхідно розвивати економіку за допомогою сучасних реформ і підходів.

В Україні розробка стратегії розпочалася у 2014 р., у ній взяли участь Адміністрація Президента, Виконавчий комітет реформ, Фонд «Відродження», Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Київська школа економіки, VoxUkraine, Громадянська платформа «Нова Країна», Ініціатива «Реанімаційний Пакет реформ», учасники відбору до Національної ради Реформ, українські та міжнародні незалежні експерти [4].

Стратегічне бачення сталого розвитку України, нова світоглядна парадигма, на якій ґрунтується Стратегія, є політичною та практичною моделлю такого розвитку всіх країн світу, що задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди можливості майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Ця модель орієнтована на досягнення оптимального балансу між трьома складовими розвитку – економічною, соціальною та екологічною. Перехід до сталого розвитку – це процес зміни ціннісних орієнтацій багатьох людей. Визнаними міжнародними фундаментальними цінностями розвитку – свобода, рівність, солідарність, толерантність, повага до природи, загальна відповідальність. Національні цілі сталого розвитку базуються на політичних, економічних, соціальних, екологічних, моральних та культурних цінностях, притаманних українському суспільству. Вони визначають спрямованість стратегії на турботу про спільне благо і захист національних інтересів України. Повноваження щодо координування дій, стратегічного планування, впровадження Стратегії, моніторингу та регулярного огляду прогресу в реалізації Стратегії покладаються на новостворене Національне агентство зі сталого розвитку при Міністерстві економічного розвитку та торгівлі України з повноваженнями щодо стратегічного планування переходу до сталого розвитку, соціального та екологічного моніторингу застосування Стратегії [4].

Приватна підприємницька, інвестиційна та інноваційна діяльність – одна з рушійних сил забезпечення інклюзивного економічного зростання та створення робочих місць.

Важливою рушійною силою досягнення намічених цілей є підтримка територіальних громад та їхнє залучення до виконання стратегії. З метою забезпечення участі всіх зацікавлених сторін у виробленні рекомендацій щодо стратегічного планування, впровадження стратегії та моніторингу її виконання створюється Національна рада зі сталого розвитку (за участю ділових та промислових кіл, місцевих громад, місцевих органів влади, громадських організацій, профспілок, науковців, педагогів).

Збалансоване суспільство є суспільством знань. Для вирішення численних проблем розвитку потрібні нові знання, вміння та компетентності, необхідні для глибокого розуміння складних проблем та вирішення взаємопов'язаних питань того ж життя. Необхідно залучати заклади вищої освіти та інститути НАН України,

інші науково-дослідні та інформаційно-аналітичні центри для вивчення та обґрунтування шляхів вирішення регіональних екологічних, соціальних та економічних проблем [5].

Необхідно сприяти імплементації стратегії ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку до системи освіти України шляхом впровадження у стандарти освіти всіх рівнів та спеціальностей загальних компетентностей щодо розуміння проблематики переходу суспільства до сталого розвитку. Університети та інші заклади вищої освіти повинні забезпечувати підготовку кваліфікованих спеціалістів із необхідними компетентностями для розробки та використання новітніх технологій, які забезпечують перехід суспільства до сталого розвитку. Освіта є однією з передумов досягнення сталого розвитку та найважливішим інструментом ефективного управління та обґрунтованого прийняття рішень. Питання сталого розвитку необхідно інтегрувати у систему професійної освіти державних службовців, науковців та педагогів.

Сучасний стан суспільства після всесвітньої епідемії COVID-19 почали називати епохою діджиталізації та смартизації або епохою Web 3.0, масштаби і складність трансформацій якої буде принципово новою, незнайомою людству. Відповідь на цей виклик має бути інтегрованою та всеохоплюючою, за участю всіх учасників: від державного та приватного секторів до наукових кіл та громадянського суспільства. За таких умов актуалізуються питання суті та форми інтеграції українських підприємств в нову епоху, використання можливостей та запобігання ризикам, які несе епоха Web 3.0. З одного боку, вітчизняні промислові підприємства можуть скористатися можливостями нового укладу, нівелювати існуючі недоліки господарювання і стати лідерами світового ринку. З іншого боку, турбулентність та ризиковість нового укладу вимагає нового безпекоорієнтованого управління цим процесом.

Діджиталізація процесів, цифрова трансформація, цифрова освіта, діджитал-маркетинг – слово «діджитал» у всіх на слуху вже кілька років. Нинішня криза з її ефектом бомби, що розірвалася, вже довів нам, що не тільки майбутнє бізнесу полягає в переході на цифрові технології, але й сьогодення поставлене на карту, якщо ми не будемо діяти швидко [7-8].

Наразі компанії змушені переходити на технології, які вони не планували впроваджувати до певного часу та переглядати свої стратегічні пріоритети. «Стань digital або помри» – така реальність, до якої нас привела епідемія COVID-19.

IoT, AI, Big Data та блокчейн як діджитал-інструменти можуть бути використані як доповнення до двох традиційних стратегій охорони здоров'я, спрямованих на боротьбу з коронавірусом [7; 9].

Інтернет речей (IoT) використовується для оновлення та відстеження в реальному часі різних онлайн баз даних по всьому світу, відстеження в реальному часі районів підвищеного ризику в Кореї (www.asiasource.org) віртуальних клінік («Yanai», Китай), поширення громадської інформації через Telegram в Сантросі.

Big data (великі дані) використовуються для моделювання активності захворювання, потенційного зростання захворюваності та зон поширення; моделювання готовності та вразливості країн у боротьбі з коронавірусом; бізнес-моделювання фармацевтичних поставок для різних лікарських засобів.

Приклади використання штучного інтелекту (AI, II): виявлення COVID-19 на рентгеновських знімках грудної клітки (лікарня Пекіна) та прогнозування прогресування захворювання на основі клінічних даних та зображень; II для автоматичної діагностики медичних станів, не пов'язаних із COVID-19 (Чжуншанський офтальмологічний центр, Китай); медичні чат боти [7; 9-10].

Блокчейн може використовуватися для: виробництва та розповсюдження вакцин проти COVID-19, як тільки вони будуть доступні; страхових позовів у разі захворювання або смерті, пов'язаних із COVID-19; поширення звичайних ліків з доставкою до місцевих аптек або на домашню адресу пацієнта.

Наразі заклади охорони здоров'я використовують соціальні мережі (наприклад, Telegram та VK) для публікації оновлень у реальному часі та з метою прояснити певні моменти громадськості. Крім того, деякі компанії, що займаються технологіями розпізнавання осіб (наприклад, SenseTime і Sunell), впровадили систему розпізнавання з використанням теплобачення для ідентифікації людей із підвищеною температурою у різних пунктах скринінгу у Китаї.

Для віддаленого зв'язку використовуються такі програми, як віртуальне середовище Citrix та VMware, віртуальні приватні мережі (VPN), платформи для корпоративної співпраці, наприклад HighQ, а також інструменти для презентацій: Zoom, Webex, GoToMeeting і Skype. Віртуальні конференції допомагають менеджерам підтримувати зв'язок між командами та є альтернативою особистим бізнес-зустрічам. Сучасні хмарні рішення спростили та зробили віддалену роботу набагато привабливішою, дозволивши працювати з будь-якої точки світу, де є якісний інтернет [8].

Епідемія, війна та санкції може сприяти подальшому розвитку автоматизації: з метою зменшення залежності від людей та для більшої стійкості до подібних спалахів у майбутньому. Яскравий приклад стався на ранній стадії епідемії коронавірусу, коли деякі заводи-виробники напівпровідників та плоских панелей в Ухані змогли підтримувати відносно нормальний ритм виробництва завдяки високому рівню автоматизації. У той же час трудові галузі промисловості, як, наприклад, виробництво ЗС, практично повністю закрилися, а обмеження мобільності персоналу ускладнили відновлення нормальної роботи.

Для електронної комерції нинішня криза стане трампліном для ще більш запаморочливого розвитку. Насправді, подібне траплялося й раніше: спалах атипової пневмонії (SARS) у 2002-2003 рр. дозволила

Alibaba і JD.com значно наростити обороти, а Amazon вже заявили про намір найняти додаткові 100 000 працівників, щоб зменшити навантаження на склади у зв'язку з попитом [8; 13].

Нові тенденції в електронній комерції, що стали популярними під час кризи у 2019 році «eGrocery» («електронна бакалія»). Продавці відзначають зростання попиту на продуктові онлайн-покупки, які стали реальністю завдяки діджиталізації в ритейлі. Останніми тижнями магазини були буквально зметені, коли покупці в паніці масово скуповували їжу та інші предмети першої необхідності: туалетний папір, антисептики для рук тощо. Як повідомляє Grocerydive.com, завантаження додатків для покупки продуктів б'є всі рекорди в міру того, як люди все більше замовляють онлайн: у порівнянні з попереднім місяцем (лютий) кількість щоденних завантажень Instacart в США збільшилася в 2,2 рази, за ним слідує Walmart Grocery (160%) та Shipt (124%).

Безконтактна доставка. Amazon Fresh і Instacart оголосили про можливість безконтактної доставки «до порога» («Leave at My Doorstep»), причому клієнти навіть можуть отримати фотографію продуктів, залишених біля дверей, в реальному часі - достатньо залишити інструкцію для водія при оформленні замовлення. Європейські кур'єрські служби також починають впроваджувати безконтактні варіанти доставки («drop-off») у відповідь на епідемію COVID-19, наприклад, британський сервіс Deliveroo, іспанський Glovo або Uber Eats [7-9].

Оскільки більшість шкіл та університетів перейшли на дистанційний режим навчання, цінність якісної освіти зростає. Існує безліч онлайн-інструментів, які використовуються для забезпечення безперервності навчання освітянами по всьому світу: від освітніх програм до віртуальних шкіл, систем управління навчанням, «інфлюенсерів в освіті» та державних мереж для шкіл.

Оскільки різко зникли всі канали, пов'язані з «живими» заходами, конференціями, і виникли бар'єри щодо особистих зустрічей (особливо у секторі B2B), компанії переживають нелегкі часи. Ті, хто до цього не приділяли уваги соціальним мережам (наприклад, не вели сторінку в Telegram, VK), швидше за все, замислюються про соціальний маркетинг, контент-маркетинг, SEO та про запуск кампаній із залученням інфлюенсерів. Якщо особисте спілкування з клієнтами є стандартом для конкретного бізнесу, то така адаптація може відкрити нові канали для побудови відносин через медіа та соціальні платформи. З початку березня 2019 р. агентства спостерігали зростання кількості запитів на створення та оновлення сайтів, створення та запуск соціальних медіа-кампаній, орієнтованих на осіб, які працюють вдома, та SEO-оптимізацію.

У час епідемії, крім того, що юридичні фірми відправили своїх співробітників працювати вдома, вони займають проактивну позицію щодо клієнтів. Одна з найбільших юридичних фірм США Taft випустила Coronavirus Resource Toolkit, що містить відповіді на можливі питання клієнтів. Великі бренди у великому праві також створили міждисциплінарні робочі групи та видали чек-листи та керівництва для своїх клієнтів. Ці матеріали найчастіше доступні на сайтах компаній та у соціальних мережах безкоштовно.

У FinTech та банківській справі кращим способом здійснення операцій є безконтактні платежі – з метою уникнути готівки. За даними IDC, найближчими роками страх перед інфекцією, спалахами хвороб та іншими потрясіннями прискорить перехід на безготівкові гроші [9; 12].

Для контакт-центрів стає критичним використання чат-ботів, здатних обробляти великі обсяги неголосових повідомлень.

Багато банків та кредитних спілок почали переводити свої контакт-центри з локальних до «хмарних» з метою зниження ризиків безпеки, пов'язаних з віддаленою роботою співробітників.

Страхові компанії, що надають послуги медичного страхування по всьому світу, активують надзвичайні плани для запобігання поширенню коронавірусу. Деякі компанії, наприклад, американська Aetna, пропонують безкоштовні телемедичні консультації. Компанія Alignment Healthcare запустила персоналізований інструмент для оцінки ризику COVID-19, який містить анкету для миттєвої оцінки ризику (всі дані оновлюються автоматично).

Тисячі малих підприємств, швидше за все, припинять свою діяльність назавжди, один із прикладів – це ресторани. Тим не менш, стратегія доставки на замовлення може врятувати деякі ресторани, зокрема ті, у кого і раніше можна було замовити меню на винос, і хто співпрацював зі службами доставки: Uber Eats, Glovo, Deliveroo та іншими.

Деякі з них навіть можуть перейти на модель хмарного ресторану (Ghost kitchen) на постійній основі і продовжувати здійснювати доставку готових страв після того, як спалах коронавірусу закінчиться. Як нещодавно повідомляли Google, у США кількість пошукових запитів на Uber Eats, DoorDash, Postmates та Grubhub збільшилася на 53% за останній період. Запити на Uber Eats зросли на 70%, на другому місці DoorDash із 55%, Grubhub (46%) та Postmates (42%).

Висновки

Жоден сучасний бізнес не зможе існувати у довгостроковій перспективі без розробки стратегії цифрової трансформації. Спостерігаючи стрімке прискорення тенденцій, які до сьогоднішнього дня набирали популярності дуже повільно. Швидше за все, саме вони визначать майбутнє бізнесу у наступні роки. Діджиталізація послуг, як і діджиталізація держави та технології в цілому, вже врятували мільйони робочих місць, допомогли сповільнити поширення вірусу та дозволяють бізнесу справлятися з новими реаліями.

Економічний простір швидко змінюється, актуалізуються питання суті та форми інтеграції українських підприємств в нову епоху, використання можливостей та запобігання ризикам, які несе епоха Web 3.0. над швидка, яка несе за собою малі ризики та великі перемоги, та шалений розвиток нашої економіки. Вітчизняні промислові підприємства можуть скористатися можливостями нового укладу, нівелювати існуючі недоліки господарювання і стати лідерами світового ринку. Треба турбулентно впроваджувати новітні стратегії розвитку, інтенсивно виявляти тенденції розвитку підприємств, формувати основні напрямки розробки новітніх теорій економіки в умовах діджиталізації, аналізувати особливості та найефективніші шляхи до відновлення конкурентоспроможності держави на світовому ринку в умовах COVID-19 та війни.

Важливою рушійною силою досягнення намічених цілей в реформах промисловості, розвитку демократичного суспільства та підтримки не тільки бізнеса, а й територіальних громад потрібне їхнє залучення до виконання стратегії сталого розвитку. З метою забезпечення участі всіх зацікавлених сторін у виробленні рекомендацій щодо стратегічного планування, впровадження стратегії та моніторингу пропонуємо створити раду зі сталого розвитку (за участю ділових та промислових кіл, місцевих громад, місцевих органів влади, громадських організацій, профспілок, науковців), для подальшого розвитку регіонів України.

Abstract

New theories of economics are an important subject of research, this topic is relevant, because every year there are new theories and discussions on how to build a modern economic space. Modern economic theory is the result of the accumulation of knowledge of different historical epochs, each of which enriched it with its achievements and determined its own subject of study. Any next step in the development of economic theory was impossible without the previous one, because without rethinking the knowledge of the past through new economic realities it is impossible to create new knowledge about the modern world.

The economies of the European Union developed and over time there were other needs and modernization of the European Union as a trade area. The result of the interaction of countries at the intergovernmental level are various aspects of life that affect the emergence of common institutions. Within the institutional approach, European integration is perceived as a process of transformation of national practices of institutional interaction, which leads to the creation of a special multi-level governance system with many decision-making centres. The communicative approach treats European integration as a process of creating social communities through effective interaction between their members in different fields. As a result, a security society is formed in which political factors are focused on creating a new political centre.

Ukraine is a European country that wants to live by modern democratic and economic principles. It is necessary to develop the economy with the help of modern reforms and approaches. New theories of economics are theories that are a little over 5 years old. The European Union is evolving and changing in both legal and economic theories. A political centre has been set up in the European Union to coordinate the work of the participants. Britain is one of the most developed countries in the world in political, legal, economic and social spheres. And it is moving towards a strategy of sustainable development, at the same time leaving the EU.

The strategic vision of Ukraine's sustainable development, the new worldview paradigm on which the Strategy is based, is a political and practical model of such development of all countries that meets the needs of the current generation without compromising the ability of future generations to meet their own needs. This model is focused on achieving the optimal balance between the three components of development – economic, social and environmental. The transition to sustainable development is a process of changing the value orientations of many people. Recognized international fundamental values of development – freedom, equality, solidarity, tolerance, respect for nature, universal responsibility. National goals of sustainable development are based on political, economic, social, environmental, moral and cultural values inherent in Ukrainian society. They determine the focus of the strategy on the common good and the protection of Ukraine's national interests.

The current state of society after the global epidemic of COVID-19 began to be called the era of digitalization and smartization or the era of Web 3.0, the scale and complexity of transformations which will be fundamentally new, unfamiliar to mankind. The response to this challenge must be integrated and inclusive, involving all actors, from the public and private sectors to academia and civil society.

Under such conditions, the issues of the essence and form of integration of Ukrainian enterprises into the new era, the use of opportunities and prevention of risks posed by the Web 3.0 era become relevant. On the one hand, domestic industrial enterprises can take advantage of the new way of life, eliminate existing shortcomings and become world market leaders. On the other hand, the turbulence and riskiness of the new system requires a new – security-oriented management of this process.

Digitalization of processes, digital transformation, digital education, digital marketing – the word "digital" has been on everyone's lips for several years. The current crisis, with its exploding bomb effect, has already shown us that not only is the future of business in the digital shift, but the present is at stake if we do not act quickly.

Список літератури:

1. Гриценко О.А. Сучасні економічні теорії. / О. А. Гриценко – 2019. – С. 20-24.
2. Пармаклі Д.М. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / Д. М. Пармаклі, С. В. Філіппова, Н. А. Добрянська – Одеса. – 2018. – 113 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://economics.net.ua/files/scientific-base/monogr/Parmakli-Filippova-Dobryanska_History_of_economic_thought.pdf DOI 10.5281/zenodo.2600825.
3. Фридмен М. Основы монетаризма / М. Фридмен; под науч. ред. Д.А. Козлова. – М.: ТЕИС. – 2002 – 175 с.
4. Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. За підтримки Програми розвитку ООН в Україні та Глобального екологічного фонду в рамках проекту «Інтеграція положень Конвенцій Ріо в національну політику України». – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www1.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf.
5. Добрянська Н.А. Науково – теоретичні основи конкурентоспроможності підприємства / Н. А. Добрянська, М. О. Варгатюк // Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за заг. редакцією проф. О. Г. Янкового. – Одеса, Атлант. – 2017. – С. 29-37.
6. Добрянська Н. А. Теоретичні основи управління конкурентоспроможністю підприємства / Н. А. Добрянська, М. О. Варгатюк // Інвестиції: практика та досвід – Київ. – 2015. – №20. – С. 84-87.
7. Поняття діджиталізації бізнесу: сфери та необхідність. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://evergreens.com.ua/ru/articles/business-digitalization.html>.
8. Delivery services see a surge in business amid coronavirus crisis. Alexandra Kelley. Published on Mar 20, 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://thehill.com/changing-america/resilience/smart-cities/488694-despite-grim-economic-news-many-companies-are-hiring>.
9. Thomas Zink (Research Director). COVID-19 and its Impact on the Banking Industry. – March 26, 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://blog-idceurope.com/COVID-19-impact-banking-industry/>.
10. Опенков М.Ю. Искусственный интеллект как экономическая категория / М. Ю. Опенков, В. С. Варакин // Вестн. Сев. (Арктич.) федер. ун-та.: Гуманит. и соц. науки. – 2018. – № 1. – С. 73-83. DOI: 10.17238/issn2227-6564.2018.1.73.
11. Косинський В.І. Сучасні інформаційні технології: навч. посіб. / В. І. Косинський, О. Ф. Швець – Київ: Знання. – 2012. – 319 с.
12. Chukurna O. Formation of methodical foundations for assessing the innovative development potential of an industrial enterprise / O. Chukurna, L. Niekrasova, N. Dobrianska, et al. // Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. – 2020. – № 4. – pp. 146-152. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2020-4/146>.
13. Добрянська Н.А. Вплив економічного та інституційного середовища на діяльність диверсифікованих корпоративних об'єднань / Н. А. Добрянська, А. А. Нікіфорчук // Вісник ХНАУ. Економічні науки. – Харків. – 2013. – №6. – С. 117-122.
14. Briushkova N.O. Institutionalization of the relationship between government and civil society in the context of management decisions / N. O. Briushkova, O. V. Nikoliuk, N. A. Dobrianska // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2021. – № 1 (53). – С. 20-26. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2021/No1/20.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2021.2. DOI: 10.5281/zenodo.4885297.

References:

1. Gritsenko O.A. (2019). Modern economic theories [in Ukrainian].
2. Parmakli D.M., Filypova S.V., Dobrianska N.A. (2018). History of economic doctrines [in Ukrainian].
3. Friedman M. (2002). Fundamentals of monetarism D.A. Kozlova (Ed.). M.: TEIS [in Russian].
4. Draft Strategy for Sustainable Development of Ukraine until 2030. With the support of the United Nations Development Program in Ukraine and the Global Environment Facility in the framework of the project "Integration of the Rio Conventions into the national policy of Ukraine". (2017). Retrieved from https://www1.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf [in Ukrainian].
5. Dobrianska N.A. (2017). Scientific-theoretical foundations of the competitiveness of an enterprise. Theoretical, methodological and practical aspects of enterprise competitiveness: monograph [in Ukrainian].
6. Dobrianska N.A. (2015). Theoretical foundations of enterprise competitiveness management. K.: Investments: practice and experience [in Ukrainian].
7. The concept of business digitalization: areas and needs. (2020). Retrieved from <https://evergreens.com.ua/ru/articles/business-digitalization.html> [in Ukrainian].

8. Alexandra Kelley. (2020). Delivery services see a surge in business amid coronavirus crisis. Retrieved from <https://thehill.com/changing-america/resilience/smart-cities/488694-despite-grim-economic-news-many-companies-are-hiring>.
9. Thomas Zink. (2020). COVID-19 and its Impact on the Banking Industry. Retrieved from <https://blog-ideurope.com/COVID-19-impact-banking-industry/>.
10. Openkov M.Yu. (2018). Artificial intelligence as an economic category [in Russian].
11. Kosinsky V.I. (2012). Shvets OF Modern information technology [in Ukrainian].
12. Chukurna O., Niekrasova L., Dobrianska N., et al. (2020). Formation of methodical foundations for assessing the innovative development potential of an industrial enterprise. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 4, 146-152. Retrieved from <https://doi.org/10.33271/nvngu/2020-4/146> [in Ukrainian].
13. Dobrianska N.A., Nikiforchuk A.A. (2013), Influence of economic and institutional environment on the activities of diversified corporate associations. *Bulletin of KhNAU. Economic sciences*, 6, 117-122 [in Ukrainian].
14. Briushkova N.O., Nikoliuk O.V., Dobrianska N.A. (2021). Institutionalization of the relationship between government and civil society in the context of management decisions, *Economics: time realities. Scientific journal*, 1 (53), 20-26. Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2021/No1/20.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2021.2. DOI: 10.5281/zenodo.4885297 [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Добрянська Н.А. Діджиталізація та смартизація як основні інструменти відновлення економіки підприємств / Н. А. Добрянська, Е. П. Янгулов // *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. – 2022. – № 1 (19). – С. 26-33. – Режим доступу до журн.: <https://economics.net.ua/ejopu/2022/No1/26.pdf>.

DOI: 10.15276/EJ.01.2022.3. DOI: 10.5281/zenodo.7072835.

Reference a Journal Article:

Dobrianska N.A. Digitalization and smartization as the main tools for recovery of business economy / N. A. Dobrianska, E. P. Yangulov // *Economic journal Odessa polytechnic university*. – 2022. – № 1 (19). – P. 26-33. – Retrieved from <https://economics.net.ua/ejopu/2022/No1/26.pdf>.

DOI: 10.15276/EJ.01.2022.3. DOI: 10.5281/zenodo.7072835.

